

OBČINSKA UPRAVA

GLASILO „KMETSKE ŽUPANSKE ZVEZE“.

Izhaja vsakega 10. in 25. dne meseca, ter stane celoletno 6 kron, polletno pa 3 krone.

Dopise je pošiljati uredništvu »Občinska Uprava« v Ljubljani. — Rokopisi se ne vračajo.

Odgovorni urednik:

Dr. Vladislav Pegan.

Naročnino in oglase sprejema upravništvo »Občinske Uprave« v Ljubljani

Cena oglasa je za dvostopno petitno vrsto 20 vinarjev, večkratno inseriranje po dogovoru.

Davek od točenja, prodaje na drobno in male trgovine z žganimi opojnimi pijačami, (davek na žganjetoč).

V izpolnilo člankov, ki smo jih priobčevali pod naslovom „Davek na žganje itd.“ in ki smo jih končali v 14. številki našega glasila, priobčujemo današnji odstavek pod gornjim naslovom. —

Kot vir in podlaga mu je zakon z dne 23. junija 1881, drž. zak. št. 62.

1. Uvod. — Ta zakon vsebuje obrtno-pravna kakor tudi finančno-pravna določila z ozirom na „trgovino z žganimi opojnimi pijačami, točenje in prodajo na drobno“. — Kjer se izvršuje točenje in prodaja na drobno, zahteva ta zakon za to oblastvenega dovoljenja (koncesije), ter nalaga tej obrti kakor tudi prodaji na drobno „posebni davek“.

Ta izraz, ki ima bræzdovomno namen, da se razločuje novi davek na pridobnino, morda tudi od davka na žganje, se v praktični rabi vporablja kot označenje v naslovu navedenega davka pod naslovom „posebni davek“. Kot okrajšava za ugodoma označeni davek pa se često vporablja tudi izraz „davek na žganjetoč“.

Tega davka pa se ne sme prištevati med one iz konsuma, ker se ne naklada po razmerju od konsumiranega ali prodanega žganja; davek na žganjetoč ima temveč značaj nekake posebne obrtne pristojbine, ter se po svojstvu približuje pridobninskemu davku. Uvrstili bi torej ta davek lahko v skupino direktnih davkov, kar bi bilo tudi pravilneje.

Vendar pa je ta davek v državnem proračunu uvrščen med indirektno davke ter mu je tudi sicer ondi oficijelno odkazano mesto.

Sicer pa namen, ki ga ima ta davek, v principu ni ravno samo fiskalične naravi; namen mu je tudi, da se otežkoči in omeji konsum žganih pijač in da se z manjša število manjših žganjetočev. (Kar je vsekakor hvalevreden namen!)

2. Davčna obveznost (dolžnost). Po zakonu spadajo izrecno vsi preje omenjeni načini pridobnine (obrata) pod davčno obveznost; — tudi v vsem ostalem besedilu je govor samo o davku „za obrt“. Le § 14 tega zakona dá sklepati o neki osebni davčni dolžnosti; tam je namreč izrecno povedano:

„Kdor hoče voditi . . . eno izmed navedenih obrti . . . mora . . . plačevati . . . davek“; v 2. odstavku pa se glasi:

„Podjetnik mora . . . plačevati . . . davek“. — Dolžna plačevati je torej oseba dotičnega, ki vodi eno izmed navedenih obrti kot podjetnik. S tem pa seveda zopet ni popolnoma v soglasju določba, ki je navedena kasneje pod 8. točko tega spisa.

3. Podlaga davčne obveznosti je pečati se z enim izmed tu navedenih obrtnih podjetij, kojih predmeti obsegajo: žgane opojne tekočine, ktere je mogoče uživati kot pijače bodisi same ali pa primešane z drugo primesjo (špirit, žganje, rum, likerji itd.) — Med ta podjetja spadajo:

a) točenje, to je, če se prodajajo take pijače gostom, bodisi da sede ali pa stoje v dotičnemu lokalnu, ali pa tudi čez cesto, in sicer v nezaprth posodah v poljubnih, četudi v še tako majhnih posodicah;

b) prodaja na drobno če se prodajajo pijače v zaprth posodah (stekleničicah), toda najmanj v množini $\frac{1}{8}$ litra z utesnitvijo pravice, da prodajalecu ni dovoljeno dopuščati, da se užji-

vajo prodane pijače v onih prostorih, ki spadajo v področje njegove oblasti;

e) trgovina v zaprtih posodah (kakor je to v trgovini običajno), v zapečatenih steklenicah ali zaprtih pletenicah (zavezanih, opletenih steklenicah), ki merijo (vsebujejo) le 1 liter ali manj.

4. oproščenje davka pa velja:

a) za točenje in prodajo na drobno za vojaška vežbališča in ležišča med vajami izven krajev z zidanimi bivališči;

b) za lekarne, kjer se vrši prodaja v obliki zdravilnih sredstev po zdravniških navodilih;

c) točenje v planinskih kočah in prenočiščih v hribovju;

d) konečno za konsumna društva in zaloge življenskih potrebščin.

Podlaga za odmerjenje. Za odmerjenje davka je povsem brezpomembna množina prodanega žganja. Določa se odmerjenje za vsak posamezen obrtni delokrog le:

a) po načinu podjetja;

b) po številu prebivalstva dotičnega kraja, kjer se obrt izvršuje, (pri čemur pa se vračuni tudi število vojaštva);

c) z ozirom na okolnost, če se izvršuje obrt kot glavni ali pa le kot postranski posel.

6. Odmerjenje davka. Določen je davek že s stalnimi postavkami in znaša ter se plačuje polletno:

I. za točenje na vsakem posameznem kraju:

v krajih do	500 preb.	. . . . .	10 kron
" "	nad 500 "	do 2000 preb.	20 "
" "	" 2000 "	" 10000 "	40 "
" "	" 10000 "	" 20000 "	60 "
" "	" 20000 "	" 100000 "	90 "
" "	" 100000 prebivalcev	. . . . .	100 "

II. za prodajo na drobno za vsak posamezen kraj: dve petini tu pod I.) določenih svot;

III. pri trgovini: če tvori ta izključni ali pa vsaj glavni posel, za vsak kraj: eno četrtino navedenih postavk;

IV. za gostilniško obrt s prenočevanjem tujcev, kakor tudi s pravico prodaje jedil in kave, dalje slaščičarske in druge v to stroko spadajoče obrti, in za trgovsko obrt kakoršne koli vrste, če se vrši prodaja le kot postranska: petino gori določenih cen. Davek pa ne sme biti višji v naštetih slučajih, kakor le petino polletnega pridobninskega davka od obrti.

(Glede vprašanja, če se izvršuje točenje ali trgovina kot glavno opravilo ali pa le kot postransko, odločuje obrtna oblast sporazumno z finančno oblastjo. Ta (finančna) oblast ima proti odlokom obrtne oblasti pravico ugovora (pritožbe, rekurza).

Zadnje določilo pod IV. pa se ne nanaša tudi ne takrat na one izključno točarske obrti, če se izvršuje točenje žganja le kot postransko opravilo; pri teh se mora torej žganjarski davek plačevati vedno v polnem obsegu, kot smo navedli tukaj pod št. I.

(Izjemo delata le Galicija in Bukovina, kjer se plačuje le polovica določenih pristojbin, dokler se pobira v teh dveh deželah na podlagi deželnih zakonov sklenjena „pristojbina za točenje“.)

7. Čas plačevanja. Davek od žganjetoča itd., o katerem je govor v tem članku in kakor je obrazložen pod točko VI. plačevati se mora za vsako polletje, v katerem se namerava izvrševati dotično opravilo, in sicer pred početkom izvrševanja; v dokaz plačila izda se plačilna boleta.

Za novoustanovljene točilnice in prodajalne žganja se mora prijaviti izvrševanje najmanj štirinajst dni popred, nego se prične izvrševanje obrti; obenem pa se mora v istem času plačati tudi določeni davek.

8. Krajevna obveznost plačila razteza se le na one kraje, za katere je priglašeno izvrševanje obrti. — Če se prodaja samo premesti z enega na drug prostor v dotičnem kraju, ne nalaga taka prememba nove davčne obveznosti za dotično polletje, — to se pravi, da za oni čas ni treba še enkrat plačevati davka.

To velja tudi za ta slučaj, če se izvrši prememba glede osebe izvrševalca obrti ali podjetja, če ostane (n. pr. ob smrti prejšnjega gospodarja) na dotičnem kraju neizpremenjeno.

9. Oblastveno nadzorstvo. Vse tu omenjene trgovine in obrti, od katerih se mora plačevati v tem članku opisani davek, spadajo pod nadzorstvo finančnih oblasti. Finančni organi (finančni stražniki) imajo pravico in pristop v vsak lokal, kjer se toči ali prodaja žganje; zahtevati imajo tudi pravico, da se jim pokaže ali izroči plačilna boleta.

S tem je v glavnih točkah obrazložen v naslovu označeni davek; določila pa se seveda — kot sploh povsod — izpopolnjujejo z naknadnimi naredbami, ki jih od slučaja do slučaja razglašajo finančne oblasti.

F. K.

Nekaj pouka za prihodnje deželno-zborske volitve.

Že pri zadnjih deželnozbornih volitvah iz kmetskih občin ter mest in trgov smo dobivali od raznih strani vprašanja tičoča se volitvenega prava. Da ne bo treba sedaj posamič odgovarjati smo zbrali nekaj za županstva važnih določb ter

jih v naslednjem objavljamo. Pripominjamo, da veljajo te določbe samo za Kranjsko, kjer se bodo še to jesen vršile volitve iz splošne kurije.

Volitev se vrši **tajno po listkih**. Vsak volilec ima oddati **glasovnico**, na kateri bodi natančno zapisana tista oseba, katero hoče voliti kot deželnega poslanca.

Dan, ura in kraj volitve označen je natančno v izkaznici.

V vsaki občini, ki šteje po zadnjem ljudskem štetju **več kakor 500 prebivalcev**, se bode volilo **doma** t. j. v občini sami na v izkaznici označenem kraju.

V večjih občinah sme okrajno glavarstvo določiti več volišč in določiti, v katerih voliščih da volijo volilci iz jednega ali iz drugega kraja. To pa se mora v občini pravočasno in kraju primerno razglasiti.

Občine s 500 ali manj prebivalci pa se navadno zložijo skupaj s sosednimi občinami istega sodnega okraja. Kje da take skupaj zložene občine volijo, to določi deželni predsednik v sporazumu z deželnim odborom.

Volilci se zglasijo ob določeni uri na volišču. **Razen razpisa v izkaznici ne prejme volilec od urada nobenega povabila.**

Volitev vodi **volilna komisija** v navzočnosti volilnega komisarja.

Volilni komisar je lahko vsaka poljubna oseba, katero **okrajno glavarstvo imenuje** volilnim komisarjem.

Volilna komisija pa se sestavi sledeče:

Občinski zastop dotične občine, v kateri se voli, imenuje dva člana volilne komisije. Volilni komisar sam pa tudi dva člana.

Na ta način določeni štirje člani komisije volijo z absolutno večino glasov petega člana volilne komisije. Če pa ni mogoče na ta način doseči večine in sicer tudi ne pri ponovljeni volitvi, potem imenuje volilni komisar tudi petega člana volilne komisije.

Vsi člani volilne komisije morajo biti volilci; nevolilci so izključeni. Občinski zastop, kakor tudi volilni komisar morata torej člane komisije vzeti iz vrste volilcev.

Volilna komisija vodi volitev in odločuje z večino glasov ne glede na to, koliko jih glasuje. Če se glasovi enako razdele, odločuje glas predsednika volilne komisije, ki sicer ne glasuje. **Volilna komisija odločuje o dopustitvi glasovanja ali pa o veljavnosti oddanih glasov v sledečih slučajih:**

a) Če nastane pri glasovanju **dvom o osebni istosti volilca;**

b) če nastane **vprašanje o veljavnosti ali neveljavnosti posameznih oddanih glasovnic;**

c) ako kdo **ugovarja proti volilni pravici kake v volilski imenik vpisane osebe** pri volitvi sami; tak ugovor pa je dopusten samo tako dolgo, dokler dotična oseba svoje glasovnice ni oddala **in samo v slučaju**, da se je pri dotični osebi **po pravomočnosti volilnega imenika** pripetil kak slučaj, kateri razveljavi volilno pravico, n. pr. če je dotični volilec **po pravomočnosti volilnega imenika** bil pravomočno sodnijsko obsojen zaradi kakega hudo delstva, ali radi prestopka tatvine, nezvestobe, ali goljufije, ali prišel v konkurz itd.

Volilna komisija mora o vsakem ugovoru takoj sklepati, predno se še volitev nadaljuje.

Pritožbe zoper odločitev volilne komisije ni.

Volilni komisar ima skrbeti za to, da se pri volitvi **vzdržuje mir in red** in da se strogo **varujejo določila volilnega reda**. Volilni komisar **ne sme dopustiti, da bi volilna komisija prekoračila svoj delokrog.**

Od tistega trenutka dalje, ko je določen pričetek volitve, ne sme volilni komisar dovoliti, da bi v volilnem prostoru samem kdo volilce nagovarjal.

Izkaznica opravičuje vsacega volilca, da sme vstopiti v volilni prostor (v volilno dvorano).

Če bi se ob pričetku volilne ure ne zglasilo toliko volilcev, kolikor jih je treba, da se konstituira volilna komisija, potem **prevzame volilni komisar sam vse pravice in ves delokrog volilne komisije.**

Potem ko je volilna komisija sestavljena, prečita predsednik volilne komisije zbranim volilcem nekatera določila volilnega zakona in jim razloži način glasovanja s pozivom, da naj svoje glasove po svojem prostem prepričanju brez vsakega samopridnega ozira oddajo. Nato se prične **oddajanje glasov.**

Vsak volilec sme voliti le osebno. Pooblastila so izključena. Kdor ne pride sam na volišče, izgubi volilno pravico, tudi če je na pr. zadržan po boleznih ali kakorkoli.

Preden se prične oddajanje glasov, prepriča se volilna komisija, da je **posoda**, v katero se bodo dajale glasovnice (*urnas*) **prazna**. Potem oddajo svoje glasovnice člani volilne komisije. Nato sledijo drugi volilci. Predsednik volilne komisije prevzame od vsakega volilca glasovnico, ki bodi skupaj zganjena tako, da se ne vidi, kóga dotičnik voli.

Vsak volilec mora, ko oddaja svojo glasovnico, pokazati tudi svojo izkaznico (legitimacijski list); potem ko jo je pokazal, naj jo pa zopet spravi, ker jo morebiti potrebuje za ožjo volitev, Komisija ima samo pravico, izkaznico pogledati, ne pa obdržati jo!

Predsednik volilne komisije **glasovnico** prevzame in vsako posebej položi v urno in pazi samo na to, da ne odda kdo več kakor jedno glasovnico. Položiti pa mora glasovnico ravno tako zganjeno v posodo, kakor jo je od volilca sprejel. Dokler se oddajanje glasov vrši, nima nihče pravice pogledati, kaj da je na glasovnici zapisano, tako da ne more nihče vedeti, koga da je ta ali oni volil. To se pravi: volilna pravica je **tajna**.

Če kdo glasovnico izgubi ali pa, če se mu je pokvarila, naj se zgleda pri volilnem komisarju, kjer dobi novo glasovnico.

Veljavne so pa samo tiste glasovnice, katere je izdalo okrajno glavarstvo in opremilo s svojim pečatom. Glasovnica torej, ki ni opremljena s pečatom pristojnega okrajnega glavarstva, nima nobene vrednosti.

Ob določeni uri se **volitev sklene**. Toda tisti volilci, ki se ob sklepu za volitev določenih urnahajajo še v volilni dvorani, smejo **kljub preteku volilnih ur še oddati svoje glasove**. Nadaljnim volilcem je pa vhod v dvorano od tega časa dalje **zabranjen**. Če je n. pr. bila volitev določena od 8. do 12. ure, potem se točno ob 8. prične a točno ob 12. uri sklene. Toda tisti volilci, ki so ob 12. uri še navzoči v volilnem prostoru, smejo še vedno svoj glas oddati. **V volilni prostor se pa po 12. uri ne dopusti nihče več**. Torej ob 12. uri bode v tem slučaju volilni komisar **zabranil nadaljnim volilcem vhod in dopustil samo še navzoče volilce k glasovanju**.

Ko so tudi ti glasovali, se oddajanje glasov sklene.

Po tem, ko je oddajanje glasov zaključeno, se vrši

štetje glasov ali skrutiniranje.

Predsednik volilne komisije najprej pomeša v urni glasovnice, nato jih vzame vse skupaj ven in **prešteje**, konstatuje koliko glasov je sploh oddanih bilo. Potem ko so glasovnice preštete, odpira en član volilne komisije posamezne glasovnice in jih po vpogledu odprte izroča predsedniku, ki vsako glasno prebere in izroči tudi drugim članom komisije na vpogled. Dva člana komisije zabeležujeta oddane glasove.

Po končanem skrutiniranju **objavi predsednik volilne komisije razmerje glasov, na kar se podpiše volilni zapisnik, volilni spisi se zapečatijo in izročijo volilnemu komisarju**.

Zaupniki strank lahko prisostvujejo štetju in razglasilu razmerja glasov.

Konstatiranje končnega izida volitve.

Volilni spisi vseh posameznih občin enega volilnega okraja pošljejo se končno tistemu okr. glavarstvu, v kojem okolišu leži **glavni volilni kraj**, to je tisti kraj, na katerem se končno seštejejo vsi v posameznih občinah oddani glasovi, na podlagi zapisnikov dotičnih volilnih komisij, in se končno zračuni, kdo je izvoljen. Glavni volilni kraj (glavno volišče) je v vsakem kmetskem volilnem okraju tista občina, katero določi v to deželni predsednik.

Na glavnem volišču se sestavi **glavna volilna komisija**, ki ima nalogo, dognati skupni volilni izid **celega volilnega okraja**.

Ta komisija sestaja iz 7 članov, namreč župana in njega namestnika in dveh članov občinskega zastopa glavnega volilnega kraja, potem iz treh po volilnem komisarju imenovanih volilcev, ki so se volitve udeležili. Teh šest članov izvoli potem sedmega člana, če pa ni za nikogar dobiti večine, ga imenuje vladni komisar. Predsednika glavne komisije si izvolijo člani komisije **z relativno večino glasov iz svoje srede**.

Vsak pri volitvi vdeleženi volilec sme, ako pokaže izkaznico, stopiti v prostor, kjer zboruje glavna volilna komisija.

Glavna volilna komisija sešteje vse v posameznih občinah dotičnega volilnega okraja za posamezne kandidate oddane glasove.

Poslancem je izvoljen tisti, ki je v celem volilnem okraju skupaj dobil nadpolovično večino oddanih glasov.

Ako pa ni nihče izmed kandidatov dobil pri volitvi nadpolovične večine oddanih glasov, potem se vrši

ožja volitev.

Radi možnosti ožje volitve je potreba, da vsi volilci svoje izkaznice tudi še po volitvi shranijo.

Glasovnice za ožjo volitev se dobe pri volilnem komisarju, ali pa že preje pri okrajnem glavarstvu, ali obč. uradu — če se ne dostavijo v hišo.

Ožje volitve se smejo vdeležiti tudi taki volilci, ki se prve volitve niso vdeležili.

Pri ožji volitvi so **veljavni samo tisti glasovi, ki so oddani za jedno tistih dveh oseb, ki sta prišli v ožjo volitev. Vsak drug glas je neveljaven.**

Volilni okraji za volitev poslancev splošnega volilskega razreda so:

1. Deželno stolno mesto Ljubljana (krajevna občina).

2. sodni okraj Ljubljana brez krajevne občine Ljubljana.

3. sodni okraj Radovljica, Kranjskagora, Tržič.
4. sodna okraja Kranj, Škofjaloka.
5. sodna okraja Kamnik, Brdo.
6. sodni okraji Vrhnika, Logatec, Idrija, Cerknica.
7. sodni okraji Postojna, Senožeče, Ilirska Bistrica, Vipava, Lož.
8. sodni okraji Litija, Višnjugora, Radeče.
9. sodni okraji Krško, Kostanjevica, Mokronog, Trebnje.
10. sodni okraji Kočevje, Velike Lašče, Ribnica, Žužemperg.
11. sodni okraji Novomesto, Černomelj, Metlika.

Vprašanja in odgovori.

459. Županstvo B.

Vprašanje: Okrajno glavarstvo kot davčna oblast zahteva od županstva, da se izreče, jeli napoved stranke zaradi osebne dohodnine resnična oziroma primerna dohodkom ali ne. Ali in temeljem katerega zakona je županstvo dolžno taki zahtevi okrajnega glavarstva vstreči?

Odgovor:

V zmislu § 270 zakona o osebnih davkih so davčne oblasti upravičene zahtevati od avtonomnih oblasti (deželnih, okrajnih in občinskih) da sodelujejo pri predpisovanju osebnih davkov.

460. Županstvo K. (Štajersko).

Vprašanje: Ali se voli komisija za premiranje in licenciranje goveje živine ter plemenskih bikov pri okrajnem zastopu na določen čas, ali si sme voliti vsak okrajni odbor za svojo poslovno dobo posebno komisijo?

Odgovor:

Po § 3 štajerskega deželnega zakona za povzdigo govedoreje (zakon od 9. januarja 1882 št. 14 dež. zak.) se imenujejo takozvani okrožni predstojniki vedno za dobo treh let. Imenuje jih okrajni zastop po predlogu kmetijske družbe ali njene podružnice.

Ti predstojniki pa ne tvorijo sami za-se okrajne komisije, ampak je vedno član komisije vsled svoje službe tudi okrajni živinozdravnik. Poleg tega pride še predsednik, ki ga imenuje deželni odbor.

Iz vsega tega sledi, da so predstojniki voljeni za dobo treh let in da okrajni zastopi ne morejo istih imenovati za svojo poslovno dobo posebej.

461. Županstvo R.

Vprašanje: K nekemu fantu v naši občini je prišel orožnik poizvedovat zaradi nekega pretilnega pisma. Rekel je fantu: »Jaz vem, da si ti pismo pisal; imam priče za to. Oni Ti je pismo narekoval, Ti si pa pisal«. To obdolžitev je orožnik ponovil pred fantovim očetom. Ali se more zaradi tega orožnika tožiti?

Odgovor:

Nihče ne sme koga po krivem dolžiti in tudi orožnik ne. Zato je orožnik kaznjiv, če si kaj takega dovoli. Mogoče je pa, da je orožniku v resnici kdo rekel, da je fant pisal in da je imel orožnik kakšne dokaze v rokah.

V takih slučajih svetujemo, da stranke same ne delajo tožb ali ovadb proti orožnikom, ampak, da si za to najmejo odvetnika, ker sicer lahko zabredejo v razne situacije in stroške.

Važno je, če orožnik koga tako obdolži na javnem kraju (v kaki gostilni, na javni poti, javni pisarni itd.)

V tem slučaju bi namreč moral orožnik na tožbo doprinesti popoln dokaz resnice, če ne bi hotel biti kaznovan.

462. Županstvo B.

Vprašanje: Nekateri trdijo, da župan ni upravičen odreči gostilničarjem dovoljenja za godbo in ples. Je-li to res? Ali mora imeti župan kake posebne razloge za to, da odreče dovoljenje?

Odgovor:

Dati ali odreči godbeno ozir. plesno licenco, spada v pravo prepričanje župana, ne da bi bil isti vezan pri odreku na kake zakonite vzroke.

Dobro je sicer, če župan tak odrek v temelji, neobhodno potrebno pa to ni. Vzrokov za odrek je lahko vse polno na pr. letos slaba letina, ker se mora ljudi odvrniti od zapravljanja, ko prosijo za izredne vladne podpore, dalje razni pretepi, pijančevanje itd.

Najbolj pametno je, če župan ne reši takoj prošnje za godbo oz. ples, ampak če prosilcu pove, da bo dobil pismeno rešitev. Ta rešitev naj se prosilcu vroči (dostavi) zadnji dan.

Opozorimo, da mora biti prošnja za ples ali godbo tudi če se ustmeno predloži (v katerem slučaju je treba napraviti pri občinskem uradu zapisnik), kolekovana z 2 K. Ta kolek se mora odrajtati tudi če župan plesa ne dovoli. V slučaju nedovolitve se ima prosilcu vrniti samo drugi kolek za 2 K, ki bi imel priti na pismeno licenco.

463. Županstvo D.

Vprašanje: Kdo ima pravico voliti pri občinskih volitvah za nedoletnega obrtnika (trgovca)?

Odgovor:

Za nedoletnega trgovca voli njegov oče ali pa varuh, kakor za vsakega družega.

Če pa Vaš trgovec, ki še ni 24 let star, izvršuje trgovino sam z dovoljenjem svojega očeta ozir. sodišča, tedaj sme voliti sam, ker je s tem, da je začel izvrševati samostojno svojo obrt, postal samopraven. Prepričati se morate seveda, če je oblast dovolila temu trgovcu, da trgovino samostojno izvršuje. Poglejte si § 252 obč. drž. zakonika.

464. Županstvo D.

Vprašanje: A. je imel trgovino z mešanim blagom. B. je to trgovino od A-a prevzel. Ker pa B. nima v zmislu novega obrtnega reda sposobnosti za izvrševanje trgovine z mešanim blagom, prosimo pojasnila, če sme prodajati na ime prejšnjega trgovca A? Kam se nam je pritožiti?

Odgovor:

B. sme trgovino imeti edino le na svoje ime. Če izvršuje trgovsko obrt na ime prejšnjega lastnika, naznačite slučaj c. kr. okrajnemu glavarstvu, da napravi red.

Mogoče bi sicer tudi bilo, da bi A. še ostal v trgovini in da bi se trgovina glasila na njegovo ime. To pa je dopustno le v slučaju, če je bila njegova firma protokolirana ali pa če je nasproti javnosti in oblastim še vedno A. lastnik trgovine.

Ker pa pri Vas A. ni imel protokolirane firme in ker je B. trgovino v resnici kupil in je to javnosti znano, mora A. svojo obrt odjaviti, B. pa svojo prijaviti. Če B. ni izučen trgovec v zmislu novega obrtnega reda, bo moral namesto trgovine z mešanim blagom imeti le branjarjo in raznih stvari ne bo smel prodajati.

465. Več županstvom.

Vprašanje: Kam je nasloviti prošnje za vojaški dopust ob času žetve?

Odgovor:

Te prošnje je nasloviti na pristojno c. kr. okrajno glavarstvo. Sklicujemo se na odgovor, ki smo ga dal

v eni zadnjih števil, kjer smo omenili tudi način kolekovanja.

466. Županstvo G. (Goriško).

Vprašanje: Pri nas imamo vedne prepire zaradi cerkvenih klopi. Stroške za popravo in vzdrževanje cerkve nosijo vsi občani, pri klopih pa večji posestniki manjše izključujejo, tako da imajo sami vse klopi. Ali se smejo zaradi tega manjši posestniki, ki nimajo sedežev, braniti tudi prispevkov za cerkev sploh? Mali posestniki bi radi tudi prispevali za klopi, če dobijo tudi sedeže. Kako bi se tukaj pomagalo?

Odgovor:

Ta stvar spada popolnoma v področje cerkvene oblasti. Prosite pri g. župniku pomoči, ali pa se obrnite na preč. ordinarijat. Kolikor nam znano, obstoji na Kranjskem poseben red zaradi cerkvenih klopi; znabiti imate tudi v goriški nadškofiji kaj sličnega. To poizveste lahko pri ordinarijatu, kamor se obrnite z uradnim dopisom za pojasnilo.

467. Županstvo P.

Vprašanje: V naši občini je gosp. župnik v prejšnjih časih bral ob nedeljah dve sv. maši, jutranjo in deseto.

Ker so pa med deseto mašo po tukajšnjih krčmah razgrajali in razne nespodobne pesmi popevali, je g. župnik nehal brati deseto mašo in pravi sedaj, da ne prične prej, dokler mu krčmarji ne obljubijo z gotovo besedo, da bodo imeli gostilne ob nedeljah in praznikih med deseto mašo zaprte.

Ker je za naše občane velike vrednosti, če imamo ob nedeljah in praznikih po dve sv. maši, prosimo navodila, kako bi mogli gostilničarje prisiliti, da bi krčme ob nedeljah in praznikih med deseto mašo zapirali?

Odgovor:

Tega nikakor ne morete od gostilničarjev zahtevati, da bi morali tekom dneva imeti gostilne zaprte, pač pa jih lahko c. kr. okrajno glavarstvo s kaznimi prisili, da bodo skrbeli med službo božjo za red in mir, če se s popevanjem in kričanjem moti služba božja.

468. Županstvo R. (Goriško).

Vprašanje: Ob stavbi nove železnice je občina odstopila nekaj sveta železniški upravi. Sedaj je pa železniška uprava ozir. urad za odkup zemljišča poslal občinskemu uradu menjalno pogodbo, s katero odstopa občini v last drugi svet, kot zameno za to, kar je prej občina odstopila železnici.

Občinski odbor je dotično menjalno pogodbo že odobril. Svet, ki ga železnica menjalnim potom odstopi občini, je bil prej last dveh posestnikov. Železnica ga je razlastitvenim potom od teh posestnikov kupila, a ga sedaj po dograditvi železne ceste ne rabi več. Tista dva posestnika hočeta sedaj svet nazaj imeti, češ da ga nista železniški upravi prodala, ampak sta bila od uprave le odškodovana, ker sta ga ob času graditve prepustila za uporabo. Kaj nam je storiti?

Odgovor:

Železniška uprava je gotovo dotični svet od obeh posestnikov kupila in si dala tudi kupno pogodbo podpisati, ali pa ima razlastitveni sklep v rokah, ki ji daje lastnino do sveta.

Gotovo je, da železniška uprava ne bi Vam prodala ali prepuščala potom menjave sveta, ki ni njena last. Zato ste Vi popolnoma pravilno pridobili lastnino na zamenjanem svetu in nakažite oba posestnika, naj si svoje pravice iščeta proti železniški upravi. Vi s to stvarjo nimate nič opraviti.

469. Županstvo K.

Vprašanje: Posestnik Č. ima na svojem posestvu v bližini občinske ceste ribnjak, ki bi ga pa rad opustil.

Nekateri pravijo, da ga lahko opusti, kadar hoče, drugi pa pravijo, da se mora to naznaniti okrajnemu glavarstvu, da isto da potrebnih navodil. Kaj nam je storiti?

Odgovor:

Po ukazu ministerstev za poljedelstvo, notranje stvari in trgovino od 14. febr. 1894 št. 45 drž. zak. se mora nameravana opustitev ribnjakov naznaniti pristojni politični oblasti. Oglejte si § 18. navedenega ukaza! Najdete ga v drž. zakoniku, če ste ga redno spravljali vsa leta!

470. Županstvo B.

Vprašanje: Tu je trgovec z vinom na debelo. Včasih se dogodi, da mu zmanjka večjih posod oz. da nima nič več posod, ki bi merile nad 56 litrov, kakor mu je dovoljeno prodajati.

Ijudje ga potem nadlegujejo, naj jim proda vino v manjših kot 56 literskih posodah, toda tako, da en kipec od njega vzame več kot 56 litrov naenkrat v več posodah. Ali je to dopustno?

Odgovor:

Ne! Če bi bilo to dopustno, bi smel ta vinski trgovec kakih 56 do 60 litrov vina potočiti 56 do 60 literskih steklenic, kar pa bi bilo prodaja vina na drobno. Finančne oblasti bodo Vašega trgovca skoraj gotovo kaznovale, če zvejo, da tako prodaja.

Sicer je pa najbolje, če vprašate v tej zadevi finančne stražnike in pa dacarje. Če bodo ti molčali, je vse dobro!

471. Gospod F. C. v D.

Vprašanje: Tukajšnji župan nekemu obrtnemu pomočniku ni hotel potrditi spričevala, ki ga je napravil obrtnik sam, češ da dotični pomočnik ni bil pri županstvu prijavljen. Ali ne zadostuje, da naznaní obrtnik svojega pomočnika pri okrajni bolniški blagajni in pa pri obrtni zadrugi?

Odgovor:

Kakor veste, zahteva § 14 obrtnega reda, da županstvo potrdi učno in delavsko spričevalo. Če županovega potrdila na spričevalu ni, je isto neveljavno.

Iz tega sledi, da se mora vsak obrtni učenec pa tudi vsak obrtni pomočnik pri županstvu naznaniti, ker sicer župan ne more potrditi vsebine spričevala, ki pravi od kedaj do kedaj je pomočnik pri obrtniku delal ali koliko časa se je vajenec učil.

Po navadi se sicer na to ne gleda posebno strogo, vendar je Vaš župan v pravici.

472. Gospod J. Ž. v Št. J. (Štajersko).

Vprašanje: Naš župan je dal brez dovoljenja občinskega zastopa v nedeljo pri cerkvi oklicati, da se ne sme po trgu kolesariti. Ali je župan upravičen izdati tako prepoved zlasti, ker se ni zgodila nikdar kaka nesreča vsled kolesarjenja?

Odgovor:

Ni nam sicer pri roki štajerski kolesarski red, vendar vemo, da kake določbe v sebi nima, ki bi dopuščala županu samemu kak trg ali cel kraj zapreti kolesarskemu prometu.

Načela, ki so obsježena v vseh kolesarskih redih raznih kronovin, dopuščajo sicer občinskemu zastopu (toraj ne županu samemu), da sme po obljudenih mestih in trgih prepovedati kolesarjenje po živahnih ali ozkih cestah in ulicah. Nikakor pa ne gre kolesarjenje po cellem trgu prepovedati. Zlasti v Vašem trgu ni za tako prepoved nikake potrebe, ker je trg ves raztrgan in ni nikjer kake nevarnosti za javni promet vsled kolesarjenja.

Svetujemo Vam, da se zoper to županovo odredbo pritožite. Pritožbo morate vložiti pri občinskem uradu.

Opozorjamo Vas, da je po § 21. cestnopolijskega reda za nedržavne ceste na Štajerskem (zakon od 18. sept. 1870 št. 52 dež. zak.) župan s privoljenjem okrajnega odbora upravičen izdajati »nujne« varnostne odredbe.

Take odredbe se pa smejo izdajati samo v nujnih slučajih in s privoljenjem okrajnega odbora. Ne verjamemo, da bi se mogla odredba Vašega župana šteti v to vrsto. Zato se le pritožite!

473. Županstvo G.

Vprašanje: Ali more občina zahtevati ubožni odstotek od posestva, ki se je prodalo pred enim letom?

Odgovor:

Da, ker ni nikjer v zakonu rečeno, v kolikem času ta Vaša pravica zastara. Terjati ga smete od prodajalca ali pa od kupca.

474. Županstvo G.

Vprašanje: Ali se lahko izterja občinski dolg na tlakah od posestev, kojih lastniki so v Ameriki, a nimajo tukaj nobenega pooblaščenca?

Odgovor:

Tudi to je mogoče, vendar Vam svetujemo, da ne začnete eksekucije sami, nego da se obrnete za to na okrajno glavarstvo, ki Vam bo gotovo vse potrebno napravilo.

475. Županstvo G.

Vprašanje: Katero debelino drevja je postavno prepovedano po zasajenih gozdih sekati?

Odgovor:

To je od slučaja do slučaja različno in ima to določati gozdarsko nadzorstvo pri okrajnem glavarstvu.

476. Gospod A. R. v. Š.

Vprašanje: Ali velja novi domovinski zakon tudi za mesto Reko?

Iz naše občine biva namreč nek občan v Reki že od leta 1882 in bi ga radi spravili v tamošnjo domovinsko zvezo?

Odgovor:

Domovinska novela iz leta 1896 je avstrijski zakon, ki je veljaven le v kraljestvih in kronovinah zastopanih v dunajskem državnem zboru. Reka pa spada pod hrvaško kraljestvo pravzaprav vsled nekih ogerskih spletk pod Ogrsko, zato ta zakon nima veljave glede oseb, ki bivajo v Reki.

Razne vesti.

Deželna kultura. Ker imajo vse avstrijske dežele mnogo dela na polju deželne kulture, ne sme zaostati tudi naša Kranjska. Treba je uravnati hudournike in reke, osuševati močvirja, graditi vodovode, ceste itd. Poslanci so izposlovali, da je povišala vlada dotični melioracijski zaklad v podporo za taka dela od 4 — na 8 milijonov. Na Kranjskem se je doslej izvršilo 80 vodovodov in napajališč, med temi 39 samo na Notranjskem. Troški so znašali 2.343.135 K, država je prispevala okroglo 943.755 K, dežela 577.195 in udeleženci 818.363 K. — Prošenj je pa samo iz postojnskega okraja pri deželnem odboru še 34. Letos je v delu več novih vodovodov s proračunjenimi stroški 802.600 K. — Načrtov je že gotovih za troške 3.210.410 K in za načrte, ki se bodo šele izvršili bo treba nad 3 milijone K. — Za vse nameravane uravnave voda treba bo 12.790.340 K. — Treba bo poprave cest in občinskih potov z okoli 3 milijone troškov. — Za o b

činska pota hoče deželni odbor določiti 300.000 K. Za blaznico bo treba kake 3.500.000 K. in za razširjenje bolnice 800.000 K. — Na pomoč bo morala država, kar bode skrb naših poslancev, ki bodo gotovo zastavili v to vse moči.

Protialkoholni shod na Dunaju. Pretekli teden se je izvršil ta shod, ki utegne imeti nekaj posledic tudi na novo postavlo zoper pijančevanje. Seveda še taka postava pijančevanja ne prepriča, dokler nima ljudstvo samo dovolj zavednosti. S pijančevanjem je kot s tatvino. Tudi zoper to je strog zakon; a vspeh bi bil mnogo manjši, če bi med ljudstvom ne bilo prepričanja, da se ne sme krasti. — In to prepoveduje pred vsem naša vera! Gori omenjenega shoda na Dunaju se je udeležilo častno vojno ministerstvo, ki je pokazalo več smisla za protialkoholno gibanje, kot ostali deli vlade. Nas bi jako veselilo, če bi naše občine in njihovi zastopniki tudi kaj storili v tem oziru, da se omeji žganjarska kuga. Najlepša prilika zato je ravno sedaj, ko se sklepajo občinski proračuni; občinski odbori naj izrabijo priliko in sklenejo doklade za žganjetoče v kolikor najvišji meri, in kolikor so v to upravičeni v okviru obstoječih postav.

Preložitev letnih in živinskih sejmov v Kranju.

Deželna vlada je dovolila na prošnjo mestne občine kranjske, da se prelože sejmi, ki so se vršili dne 25. aprila, 1. avgusta, 21. septembra, 18. oktobra in 11. novembra vsakega leta, na prvi ponedeljek meseca maja, septembra, oktobra, novembra in decembra od 1. januarja 1909 naprej. Če pa pade na prvi ponedeljek praznik, — se sejem vrši drugi ponedeljek istega meseca.

Zveza poljedelskih zadrug na Nemškem slavi

letos svojo 25letnico. V teh 25 letih je zveza čudovito narasla in se okrepila. Vstanovljena je bila l. 1883. ter je štela takrat 9 društev in 238 zadrug z 10.000 članov. Danes šteje centralna zveza 41 zvez za revizijo, 400 osrednjih zadrug in 18.000 navadnih zadrug. Število članov znaša 1.600.000, skupni promet je znašal 1907. l. 6.014 milijonov kron.

Trgovski koledar za l. 1900 je izšel ter ima sledečo vsebino: Slovensko trgovsko društvo »Merkur« in odbor, posredovalnica, trgovski dom, koledar, kolkovne lestvice, podrobna določila za kolkovanje listin, spisov, računov itd., poštne določbe, kovani denar raznih držav, mere in uteži, obrestne tabele, lovski red, užitninska tarifa za Ljubljano, uvozna carina, avstrijski konzulati, nekoliko o varstvu patentov in vzorcev, trgovska korespondenca, tabela za razredčevanje alkohola, kalkulacija, nasvet trgovcem z jestvinami, pojasnila glede železnic, potni listi, razprodaje, krošnjarstvo, dopustnost trgovskega potovanja, kako se protokolira firmo, kaj je treba storiti osebam, ki postanejo samostojni trgovci, posebna določila za izvrševanje trgovine z mešanim blagom, s špecerijskim, materialnim in kolonialnim blagom, olajšave glede donašanja sposobnostnega dokaza, sposobnostni dokaz za trgovinske obrti in trgovske družbe, obrtne pravice trgovcev, ki prodajajo storjeno moško, žensko in otroško obleko ter prodajalcev čevljev, pokojninski zakon za zasebne uslužbenec, trgovsko-obrtni strokovni tolmač, ugodnosti na železnicah za trgovske potnike, ki imajo kovčge z vzorci. Koledar obsega 131 tiskanih

strani, uredila sta ga gg. dr. Rudolf Marn in Silvester Škerbinec. Koledar je naročiti naravnost pri slovenskem trgovskem društvu »Merkur« v Ljubljani. Cena koledarju je 1 K, po pošti 1.20 K. Čisti dobiček koledarja se steka zakladu za »Trgovski dom«. »Trgovski koledar« ima zelo priročno majhno obliko. Slovenskim trgovcem ga najtopleje priporočamo! Marsikateri, ki ni pohajal trgovinskih šol, se bo iz njega mnogo naučil.

Uspehi uprave državnih železnic l. 1907. Železniško ministerstvo je objavilo poročilo o uspehih uprave državnih železnic l. 1907. Ker se je vršila uprava cesarja Ferdinanda severne železnice od 1. januarja 1907. na račun državnih železnic, so se zdatno zvišale postavke državnih železnic, če se primerjajo s prejšnjimi leti. Proge državne železnice so bile dolge koncem leta 1906 13464 kilometrov, l. 1907 so se povišale za 1569 kilometrov, ali za 11.66%. Državnim železnicam so se priklopile sledeče proge: Cesarja Ferdinanda severna železnica, nadalje proge Ostrav-Fridlandska železnica, lokalne železnice Lundenburg-Eisgrub, Mutenitz-Gaya, Otrokovič-Zlin-Wisowitz, Saitz-Czeicz-Göding, Stramberg-Wernsdorf, Opava-Gradec, Melnik-Mšeno, Lhodka-Střednice, Mšeno, Spodnje Cetno in Libohoviče-Jenšovice. Državne železnice so bile dolge koncem l. 1907. 15033 kilometrov. Last državnih železnic je 10016 kilometrov, 616 kilometrov na račun države, 38 kilometrov na račun dunajske mestne železnice in 4363 km. na račun zasebnih železnic. Glavnice je bilo naložene v državnih železnicah 3.832.058.574 K. Povišala se je za 691.908.433 K, to je za 22.03%. Glavnica je sledeče razdeljena: Na stavbene stroške železnic, ki jih je gradila država 711.621.517 K, prevzeti dolgovi pri poddržavljenju železnic 1.558.418.832 K, dolgovi glede na posojila 32.360.477 K, kupna cena kupljenih železnic 34.408.181 K, 864.614.792 K so vredne letne rente, naknadne investicije so vredne 582.257.152 K, druge glavnice 48.377.623 K. Skupaj torej 3.833.058.574 K. V lastni upravi je bilo 3979 lokomotiv, 8203 osebni vozovi, 77.211 tovarnih vozov, 3110 tenderjev, 1618 snežnih plugov, 29 vodnih in 13 motornih voz. Vredna so bila prometna sredstva koncem l. 1907. 674.970.433 K. Vozilo je po državnih železnicah l. 1907. 2.320.021 vlakov, ki so prevozili 102.940.096 km.. Vlakov je bilo več 484.461, ki so prevozili 24.021.264 km. več kakor leta 1906. Na lastnih progah se je vozilo 80.248.776 potnikov, 20.790.026 več kakor l. 1906. Potne prtljage so prevozili 118.801 tona (tona je 1000 kilogramov). Brzovozno blago je tehtalo približno 651.823, tovarno blago pa 58.527.896 ton. Pomnožil se je osobito promet premoga, lesa, kamnov, zemlje, rude in mineralij, znižala se je pa količina prevažanega žita. Redni dohodki so znašali 478.857.396 K in so se povišali za 42.34%. Osebni promet je prinesel 101.650.343 K, potna prtljaga 4.697.079 K, brzovozno blago 14.355.408 K, tovarno blago pa 311.941.328 K. Na kilometer povprečno so znašali dohodki 40.694 K. Redni izdatki so znašali l. 1907. 355.996.133 K. Ravnateljstva in uprava Severne želez. je stala 18.929.135 K, nadzorstvo in vzdrževanje 64.045.136 K, štacijska in vožna služba, prometna in komercialna služba 95.650.324 K, vlakovni promet, vzdrževanje pro-

metnih sredstev in delavnice 99.604.614 K. Prometni prebitek znaša l. 1907. 115.375.570 K, pri kilometru 10.852 K.

Zanimanje za tujski promet pri Slovencih. — Pričakovati bi bilo, da se Slovenci sedaj, ko se razvija tujski promet tudi po Slovenskih pokrajinah in ko je ustanovljeno ministrstvo javnih del in pri tem posebni oddelek, ki naj se peča izključno s pospeševanjem tujskega prometa, ko se postavljajo v državni proračun svote po pol milijona kron za razne podpore na polju tujskega prometa in ko se bo ta svota — kakor finančni odsek sam pravi v svojem poročilu — leto za letom množila, pričnemo zanimati za tujski promet, da bomo tudi mi deležni teh podpor in pa dobička, ki ga donaja organiziran tujski promet. Temu pa ni tako. V Ljubljani je začel izhajati konzorcij list »Promet in gostilna«, ki se v strokovnih člankih bavi s tujskim prometom. Dosedaj so izšle tri številke lista. Kakor pa posnamemo iz zadnje številke, ima list dosedaj kljub osebni agitaciji in priporočanju po časopisih komaj 300 naročnikov, ko bi jih dosegel lahko najmanj 1000, ako bi bilo naše občinstvo pristopnejše za strokovne članke. Zato bi priporočali vsem gostilničarjem in interesentom tujskega prometa, kakor tudi inteligenci, da bi se bolj zanimali za to narodnogospodarsko stroko in da bi se naročali na list in ga čitali, ker je gotovo podpore in uvaževanja vreden. Zlasti pa bi opozarjali čitalnice, brahna in izobraževalna društva, da bi ga imele v svojih čitalniških prostorih, ker bi se s tem umevanje in zanimanje za tujski promet najlažje zaneslo med najširše kroge občinstva. Letna naročnina 5 K je itak malenkostna za list, ki prinaša poleg strokovnih razprav tudi izvirne in jako čedne ilustracije. Zato ga pridno naročajte pri deželni zvezi za tujski promet v Ljubljani!

Mlekarske zadruge na Ogrskem. Zadruga statistika izkazuje koncem leta 1907 na Ogrskem: 651 mlekarskih zadrug z 62.156 člani in 98.237 deleži. Mleka je bilo 84.406.745 litrov v vrednosti 10.186.904 K. Izdelale so zadruge leta 1907 za 2 milijona, 711.028 kron masla; — lani pa samo za 191.255 kron. — Lep napredek! Pa tudi za nas vredno, da se posnema.

Koliko ljudi je v Ameriki brez dela? Nevrjetno število: šest milijonov 305 tisoč! — To je dokaz, kako pritiska gospodarska in denarna kriza na delavski stan. Industrijalnih delavcev je brez dela 2 milijona 605 (po tovarnah i. t. d.), navadnih delavcev 1 milijon, trgovskih in transportnih 1 milijon, rudarjev 200 tisoč, ostalih delavcev pol milijona. —

To je toliko, kot znaša vse prebivalstvo Hrvatske, Dalmacije, Bosne in Hercegovine ter Srbije. —

Odsvetujemo vsakomur izseljevanje! — Kdor bi vendar želel potovati v Ameriko, naj se obrne na podružnico Rafaelove družbe v Ljubljani. —

Listnica uredništva.

Gospod A. B. v M.

Obžalujemo, da Vam ne moremo nobene primerne slovenske knjige naznaniti, iz katere bi se mogli poučiti o vsem potrebnem za občinsko tajništvo. — Slovenski občinski tajniki nimajo za svoj pouk družega na razpolago kot občinske zakone in pa naš list. Drage volje Vam damo o vsem potrebnih pojasnil, za kar nas boste vprašali.

Županstvo L.

Takega načrta za vodovod Vam ne moremo oskrbeti. Obrnite se na okrajni zastop ali deželni odbor, da Vam to oskrbita.